

REDAKTÖR

BIRGITTA ÖSTLING
0920-26 28 09
E-post: kulturen@nsd.se

Historiker Lars Elenius och museichef Ann Lindblom Berg, presenterar den andra delen i en serie om fyra om Gammelstads historia.

FOTO: JEANNETTE BERGSTRÖM

Landhöjningens drastiska följer för Gammelstad

KULTUR

Nu släpps andra boken om Gammelstads historia – denna del med fokus på landhöjningen.

”Staden som steg ur havet – landhöjningen och landskapets förändring” är titeln på den andra boken, i en serie om fyra, om Gammelstads historia.

–Länge trodde man att det var syndalodden som drog sig tillbaka. Exempelvis var botanikern Carl von Linné en av de vetenskapsmän som trodde på teorin att naturen var Guds skapelse, även om han under sin resa genom Sverige träffade på östersjömuss-

lor långt uppe på land, först på 1800-talet visade det sig att teorin inte stämde. Istället presenterades teorier om is-

tiden. Arkeologer gjorde fynd vid Aarevaara och Kangos och hittade eldhårdar efter jägare. Man tänkte om när det gällde småttinjingshävaren. Om jägarna haft en lagereid vid iskanten 8700 före Kristus så innebär det att isen smält snabbare än vad man trott. Landhöjningen har vi alltid levt med och vi är vana

vid att det blir grundare för varje år. Bara under de senaste 50 åren så märker man att det hänt något, vi har fått fler myrmarker och vattnet blir grundare. Vi vet också att landhöjningen tidigt fick stora konsekvenser för Gammelstad, säger forskaren Lars Elenius.

Geologen Göran Wahlberg var den första som på 1800-talet presenterade en ny teori efter att ha studerat glaciärer och menade att det en gång i tiden legat snö över hela Sverige.

–Han formade tanken om en istid i området och från 1850 och framåt slog ideer in igenom internationellt

Även geologen Gerhard de Geer, lanserade den idén. Då slår man fast att det är en istid som varit här.

Gammelstad utsågs till stad 1621, eftersom bönderna som hade sina kyrkostugor i Gammelstad förordnade detalternativet. Det fick dock till följd att man 30 år senare tvingades flytta på grund av landhöjningen.

– Landhöjningen sker med en centimeter per år, och dödsstöten för hamnen var när den sockensbro som bönderna förlängt för varje år förstördes i en höstflod. Man beslutade att inte bygga upp den igen utan istället flytta hamnen. Landhö-

jningen var dock inte bara av ondo. Allt eftersom vattnet drog sig undan kom ny, bördig odlingsmark fram. Gammelstadsviken blev allt grundare, men är i dag är det ett Natura 2000-område och har omvandlades från att vara en misslyckad hamn till att vara ett lyckat naturvårdsområde, konstaterar Lars Elenius.

Den första skriften om minorerieternas roll i världsarvet kom i somras. Under nästa år kommer de två sista böckerna – om byggnadernas sociala funktion samt kläderna som status och tradition. **Jeanette Bergström** jeanette.bergstrom@nsd.se

KULTUR

Mäktiga röster på mångfaldskonserter

FOLKMUSIK

De har gästat Indien, Senegal och scenen i Oslo där Nobelpriset delas ut.

Under helgen bjöd Vox Pacis – fredens röst – på en mäktig teatralisk mångfaldskonserter i Korpiolobolo tillsammans med solister från Sverige, Finland, Indien, Senegal och Syrien.

Ute råder ett kompakt mörker. Inne i Korpiolobolos fullsatta lyrka brinner lågorna från ett parband av upphängda stearinljus längs altargången. Plötsligt byts tystnaden av senegallesiska manstoner upptriffrån predik-

stolen. Strax därpå faller en kvinna in från en annan del av rummet på något som kan vara hindi.

Under en timme möter sedan jolk arabiska och hebreiska sånger och finska koraler. Muslimskt böneutrop blandas med syrisk kärlekslyrik, indisk sakral sång, svensk folkmusik och dans av internationellt kända Virpi Pahlén. Innan dess har Vox Pacis grundare och konstnärliga ledare Gunilla Nordlund berättat om hur Mohammed-teckningarna blev upprinnelsen till gruppens bildande.

– Vi tänkte att om teck-

Lars-Ante Kuhmonen jolk berättade.

FOTO: MARIA ENGSTRÖM-ANDERSSON

ningar kan starta så starka destruktiva krafter kanske man även kan få till mötsat-
gränserna i karaktör nsu

Under de 14 år som har gått sedan dess har den flerfaldigt prisade ensemblen kanske byggt en och annan fredsbro. I Korpiolobolo lyckas de förmedla att människors känslopalett är precis den samma – oavsett språk, kultur eller religion. Blå höjdpunkterna finns i operasångerskan Tia Dominiques framföranden. Men det är ändå den gemensamma väven som ger den starkaste upplevelsen. Eller som Vox Pacis sjunger i slutet av föreställningen:

”Alla har ett hjärta. Om vi rör vid det ska de förstå”.

Maria Engström-Andersson